

Preventivní program Základní školy Prachovice

Realizátor: Základní škola Prachovice, Chrudimská 57, 538 04 Prachovice

Metodik prevence: Ing. Jana Apltauerová

Garant programu: Ing. Jitka Holasová

Obsah:

1. Úvod
2. Charakteristika školy
3. Cíle a strategie PP
  - 3.1. Hlavní cíl
  - 3.2. Dlouhodobé cíle
  - 3.3. Krátkodobé cíle
4. Garant programu a personální zajištění programu
  - 4.1 Školní metodická prevence
  - 4.2 Výchovná poradkyně
  - 4.3 Třídní učitel žáka
  - 4.4 Preventivní tým
  - 4.5 Spolupráce s ostatními organizacemi a institucemi
  - 4.6 Řešení přestupků
5. Popis současného stavu
  - 5.1 Specifika školy a prostředí
  - 5.2 Stav informovanosti žáků a rodičů
  - 5.3 Literatura
  - 5.4 Zaměření školní prevence
6. Realizace školního preventivního programu
  - 6.1 Formy realizace
  - 6.2 Programy pro jednotlivé věkové skupiny
  - 6.3 Znalostní kompetence žáků
  - 6.4 Metody práce
  - 6.5 Akce školy a volnočasové aktivity
7. Hodnocení programu

Přílohy:

Krátkodobý preventivní program,

1. Program proti šikanování,
2. Krizový scénář při nálezů tabáku, alkoholu a drog ve škole.
3. Prevence záškoláctví
4. Nevhodné a agresivní chování žáků, porušování pravidel chování
5. Literatura, webové stránky, kontakty, seznam organizací zabývajících se primární prevencí

1. Úvod

V současné době lze konstatovat, že problematika rizikových projevů chování u dětí a mládeže narůstá a je celospolečenským problémem. Kouření, požívání alkoholu a jiných návykových látek, i jejich distribuce, problémy se záškoláctvím a šikanou se dotýkají dětí, které navštěvují základní školu. Z pohledu pedagogů je důležité preventivně působit na žáky v době školní docházky, poskytovat žákům i rodičům co nejvíce informací o této problematice, podávat je přiměřeně k věku žáků a na toto téma s nimi hovořit i na neformální úrovni. Naším cílem je také podpora zdravého životního stylu žáků, rozvoj komunikace a podpora spolupráce.

Ve věku povinné školní docházky patří naši žáci k nejvíce ohrožené skupině. Proto jsme připravili komplexní, dlouhodobý program preventivní strategie, který je vždy upravován podle konkrétních potřeb pro každý školní rok, s návazností na MPP předcházejících školních roků a je pravidelně jednou ročně vyhodnocován.

PP je zpracován podle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže MŠMT ČR č.j.: 21291/2010-28, které nahrazuje stávající Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže č. j.: 20 006/2007-51, podle vyhlášky č.72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, podle Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 222294/2013-1, Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních_2016 a vychází z dokumentu MŠMT Strategie prevence 2013-2018. Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči rizikovému chování.

2. Charakteristika školy

Jsme základní škola s právní subjektivitou. Zřizovatelem je Obec Prachovice. Pracujeme podle vzdělávacího programu Základní škola, schváleného MŠMT dne 30.4.1996 pod č.j.: 16847/96-2 a Školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Jsme školou venkovského typu, s počtem 135 – 150 žáků.

Výrazným specifíkem je, že každý učitel zná prakticky všechny žáky, prostředí školy není anonymní. Pracujeme v prostředí obce, kde názorovou orientaci dětí mladšího i staršího školního věku poměrně značně ovlivňuje přítomnost skupin obyvatel s rizikovým chováním, specifická je zde přítomnost větší skupiny obyvatel kulturně odlišných a skupiny obyvatel sociálně znevýhodněných. Pro žáky je také obtížnější dostupnost atraktivních volnočasových aktivit.

3. Cíle a strategie PP

3.1. Hlavní cíl:

Minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže

3.2. Dlouhodobé cíle

a/ žáci

- prohloubit povědomí žáků o rizikovém chování a jeho možných následcích
- posílit právní vědomí
- formovat odmítavý postoj k rizikovému chování a tvořit zdravé společenské vztahy
- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvíjet pozitivní sociální chování
- zkvalitnit komunikaci a spolupráci mezi dětmi navzájem, mezi dětmi a dospělými

- b/ pedagogové
  - prohlubovat spolupráci mezi rodinou a školou
  - trvalé vzdělávání v oblasti prevence
  - zvládání stresových situací v souvislosti s rizikovým chováním
  - preventivně výchovné vzdělávací působení učinit neoddelitelnou součástí výuky a života školy
  - vést žáky ke zdravému životnímu stylu

c/ zákonní zástupci

- individuální formy spolupráce třídního učitele a zákonných zástupců
- podporovat a vyžadovat pravidelné kontakty zákonných zástupců se školou

3.3. Krátkodobé cíle

Budou pro každý školní rok specifikovány v příloze

3.4. Hlavní strategie

- vytvořit spolehlivě fungující systém spolupráce učitelů navzájem a učitelů a zákonných zástupců podporující prevenci žáků před rizikovým chováním
- nenásilnou formou žákům předkládat poznatky o rizikovém chování
- využívat spolupráce s odbornými institucemi nabízejícími kvalitní výchovné programy
- dle možností nabídka pozitivních alternativ trávení volného času (spolupráce s obcí a místním sportovním klubem)

3.5. Cílové skupiny

- děti mladšího školního věku (6-12 let)
- děti staršího školního věku (12 -15 let)

4. Garant programu a personální zajištění programu

Garantem programu je ředitelka školy Ing. Jitka Holasová, absolventka studia metodika prevence na Pedagogické fakultě v Praze v rámci celoživotního vzdělávání, prof. Ludmila Valentová

Na realizaci preventivního programu školy se podílejí všichni zaměstnanci školy.

4. 1 Školní metodik prevence:

- sestavuje MPP, krátkodobý plán prevence a další plány pro preventivní aktivity ve škole
- spolupracuje výchovným poradcem, třídními učiteli, ostatními pracovníky školy, PPP, okresní metodičkou, psychologem a dalšími organizacemi, institucemi a odborníky
- s pomocí třídních učitelů mapuje výskyt rizikového chování ve škole
- řeší a eviduje rizikové chování ve škole
- ve spolupráci s ostatními vyučujícími zajišťuje a koordinuje preventivní aktivity a programy prevence pro žáky
- poskytuje materiály a informace všem učitelům k dané problematice

4.2 Výchovná poradkyně

- eviduje děti s SPU, eviduje integrované žáky
- pomáhá při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů
- vede profesní orientaci žáků
- spolupracuje s PPP a psychologkou

4.3 Třídní učitel žáka

- mapuje vztahy žáků v třídním kolektivu
- je manažérem třídního dění a preventivních aktivit pro svoji třídu
- mapuje výskyt rizikového chování ve škole a předává informace metodikovi prevence,
- k této práci využívá příslušné přílohy Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28

4.4 Preventivní tým

- šetří rizikové chování žáků, dodržuje postupy platné pro školu
- řeší situaci s třídním kolektivem
- jedná s rodiči žáků
- jedná s Policií ČR, PPP, odborem sociálních věcí, psychologem, dětskou lékařkou

Složení preventivního týmu

ředitelka školy
zástupkyně ředitelky
metodik prevence
výchovný poradce
vyučující - monitoring 1. stupeň
vyučující - monitoring 2. stupeň
příslušný třídní učitel

4.5 Spolupráce s ostatními organizacemi a institucemi

Úřad práce Chrudim,
Pedagogicko-psychologická poradna Chrudim,
Městský úřad Chrudim, Odbor sociálních věcí,
Středisko výchovné péče Archa, SVP Rybitví
Šance pro tebe o.s.,
Hasičský záchranný sbor Chrudim,
Městská policie Chrudim
a další.

4.6 Řešení přestupků

Školní řád zakazuje žákům školy užívání návykových látek ve škole a vymezuje dále i pravidla chování ve škole i zacházení se školním zařízením. Žáci jsou se školním řádem seznámeni vždy první den školního roku a dále i v průběhu školního roku. Rodiče žáků jsou písemnou formou seznámeni s nejdůležitějšími body školního řádu, školní řád je k dispozici na webových stránkách školy.

Škola má vypracovaný postup pro řešení šikany, postup při výskytu návykových látek, záškoláctví. Rodiče jsou písemně informováni na začátku školního roku. Žáci jsou informováni svými třídními učiteli a dále v předmětech s příslušnou tematikou.

V případě, že se ve škole vyskytnou žáci, kteří jsou podezřelí ze zneužívání návykových látek nebo jiných nežádoucích jevů je přistoupeno k následujícím opatřením:

- individuální pohovor se žákem- podle zjištěných informací následuje spolupráce
- s rodinou, popř. doporučení kontaktu s odborníky
- šetření přestupku preventivním týmem, zvolení trestu
- v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- v případě závažných přestupků oznámení věci policii, odboru sociální péče
- -metodička prevence a výchovná poradkyně vede deník se zápisy jednání.

5. Popis současného stavu

5.1 Specifika školy a prostředí

Výrazným specifikem je, že každý učitel zná prakticky všechny žáky, klima školy není anonymní. Pracujeme v prostředí obce, kde názorovou orientaci dětí mladšího i staršího školního věku poměrně značně ovlivňuje přítomnost skupin obyvatel s rizikovým chováním, a větší skupina obyvatel ze sociálně odlišného prostředí. Pro žáky je také obtížnější dostupnost atraktivních volnočasových aktivit.

Školní a třídní prostředí, ve kterém žáci tráví hodně času rovněž ovlivňuje chování člověka. Proto se žáci podílejí na vytváření prostředí, na výzdobě tříd a chodeb, na udržování pořádku. Jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti, dostávají prostor k vlastní realizaci svých nápadů na výzdobu školy.

V roce 2014 byl ustanoven školní senát. Zvolení zástupci tříd mají možnost se na pravidelných schůzkách vyjadřovat k tomu, co se jim nelíbí a co by chtěli změnit. Vznášejí své požadavky skrze pověřenou paní učitelku řediteli školy.

5.2 Stav informovanosti žáků a rodičů

Je kladen důraz na práci třídních kolektivů, třídní učitelé sledují situaci ve třídě, pracují se třídou i v rámci jednotlivých preventivních programů. Žáci mají možnost konzultace s metodičkou prevence a výchovnou poradkyní. Rodiče jsou pravidelně informováni o situaci ve škole i o možnostech případné pomoci průběžně na webových stránkách školy, třídních schůzkách a programu kabelové televize obce. V případě potřeby podle individuální dohody.

5.3 Literatura

V rámci žákovské knihovny jsme vytvořili část prostoru s knihami a materiály k problematice rizikových jevů, v kabinetě metodika prevence je učitelům i rodičům k dispozici videotéka a časopisy (např. Prevence).

Příklady odborné literatury:

Zítková T., Jakoubek M.: *Bedekr sociálním znevýhodněním pro učitele základní školy.*

Kolář M. : *Bolest šikanování*

Peseschkian N.: *Příběhy jako klíč k dětské duši*

Fontana D.: *Psychologie ve školní praxi*

Bourcet S., Gravillonová I.: *Šikana ve škole, na ulici, doma. Jak brániát své dítě.*

Hennig C., Keller G.: *Antistresový program pro učitele*
O'Dell N.E., Cook P.A.: *Neposedné dítě – Jak pomoci hyperaktivním dětem.*

5.4 Zaměření školní prevence.

Zaměření školní prevence vychází ze znalosti místního prostředí.

Jedná se o tyto problémy:

- alkoholismus, kouření,
- drogová závislost,
- šikana,
- vandalismus,
- špatné mezilidské vztahy.

V primární prevenci proti těmto jevům by měly napomáhat:

- realizace dlouhodobých programů zaměřených na rizikové chování,
- včasné odhalování možných rizik,
- rozvíjení vhodných kompetencí,
- podpora sociálních dovedností žáků vůči vrstevnickým vlivům,
- dobrá vzájemná informovanost pedagogů a spolupráce s rodiči,
- práce se skupinovou dynamikou třídy

6. Realizace školního preventivního programu

6.1 Formy realizace

- Systematické zavádění etické a právní výchovy a výchovy ke zdravému životnímu stylu do osnov jednotlivých předmětů.
(vyučující jednotlivých předmětů)
- Práce s třídními kolektivy a zároveň uplatnění individuálního přístupu a působení na jednotlivce.
(třídní učitelé a ostatní vyučující)
- Pravidelné sledování a vyhodnocování situací, které se týkají výskytu rizikového chování. Monitorování vztahů ve třídách a předcházení případnému problémovému chování.
(MP ve spolupráci s ostatními učiteli a vých. poradce)
- Vyhledávání vhodných dlouhodobých programů, besed či setkání s odborníky, realizace vhodných projektů, využití multimediální techniky.
(MP ve spolupráci s ostatními učiteli)
- Poradenská práce školního metodika.
- Působit na rodiče tak, aby posilovali vazby dítěte na rodinu, a měli přehled o denním programu dětí a trávení jejich volného času.

(všichni vyučující)

- Pořádat takové školní, případně i mimoškolní akce, které budou podporovat utváření vhodných kompetencí podporujících zdravý způsob života.

(ředitelk ,MP,ostatní vyučující)

- Zvyšovat informovanost rodičů o dění ve škole. Ve vhodných případech udržovat osobní kontakt s rodiči žáků.

(ředitelka, MP, ostatní vyučující,vých.por)

- Nezapomínat na sílu vlastního příkladu zodpovědného chování.

(všichni vyučující a zaměstnanci školy)

6.2 Programy pro jednotlivé věkové skupiny

Doporučené programy pro jednotlivé věkové skupiny. Lze je realizovat formou interaktivních besed s odborníky, pomocí dlouhodobých programů, projektů či zařazením do osnov jednotlivých předmětů. Realizace bude závislá na momentální programové nabídce a konkrétní situaci ve škole.

1. až 3. ročník

- Navozování příznivého sociálního klimatu ve třídě
- Osobní bezpečí (ubližování, šikana, kde hledat pomoc)
- Základní hygienické návyky
- Základní zásady mezilidské komunikace
- Zdravé vztahy (kamarádství, sebedůvěra, pomoc)
- Chování v krizových situacích
- Zdravý životní styl (režim dne, strava, pohyb)
- Prevence v oblasti kouření a pití alkoholu
- Bezpečnost silničního provozu

4. až 5. ročník

- Výchova ke zdravému životnímu stylu
- Navozování příznivého sociálního klimatu ve třídě
- Životospráva a důsledky nevhodných návyků
  - výhody zdravého člověka
  - činnosti vedoucí ke zdraví
  - prosazování zdravého životního stylu ve škole
- Negativní vliv kouření, alkoholu, léčivé látky a návykových látek
- Zdravé vztahy
  - ve škole, v rodině, ve společnosti
  - odmítání ubližování, šikany
  - osobní bezpečí – vědět, kde najít pomoc – učitelé, rodiče, linky důvěry, schránka důvěry
  - sebezpoznaní, sebedůvěra – posilování praktickým nácvikem
  - odmítat poškozování věcí, vandalismus
- Využívání volného času
- Výchova k rodičovství

- Bezpečnost silničního provozu

6. až 9. ročník

- Sociální výchova –vztah k jiným kulturám, národnostem
- Návykové látky v celé šíři a všechny ostatní závislosti
  - sociální i zdravotní rizika zneužívání
  - odmítání všech závislostí
  - hledat lepší řešení
  - nabízet život „bez berliček“
  - rozvoj závislosti
- Zdravý životní styl
  - zdravá výživa, poruchy příjmu potravy
  - smysluplné využívání volného času
  - obrana proti stresu
  - motivace ke sportu a pohybu
- Osobní bezpečí
  - odmítání všech forem omezování osobní svobody
  - odmítání všech forem šikany
  - odmítání rasismu
  - přijmout pravidla chování ve skupině
  - účinná obrana proti kyberšikaně, bezpečí na internetu
- Sebepoznání a sebedůvěra
  - všemi způsoby posilovat sebedůvěru
  - učit asertivnímu chování
  - řešení problémů – každý problém má řešení
  - spolupráce ve skupinách
  - komunikace
  - říkat a přiměřeně prosazovat svůj názor
- Sexuální výchova
  - ochrana osobního zdraví
  - rodičovská role
  - ochrana před nemocemi
  - hodnoty při výběru partnera
  - odpovědnost za svoje chování
  - náhradní rodičovská péče
- Etická a právní výchova
  - plnění povinností ve škole
  - kde hledat pomoc v případě problémů
- Vandalismus
  - prosazovat vliv prostředí na kvalitu života
  - odmítat skupiny lidí zaměřené proti společnosti
  - osobní a společný majetek

6.3 Znalostní kompetence žáků

1. až 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog a léků
- znají jednotlivé způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- odmítají všechny formy násilí, ví, kde hledat pomoc

4. až 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako o základní lidské hodnotě
- znají vhodné činnosti denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu, užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytující poradenskou pomoc
- umí pojmenovat mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- vědí, na koho se obrátit v případě, že jsou porušována jeho práva
- mají povědomost o tom, že jednání ohrožující druhé je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. až 9. ročník

- žáci znají význam mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory, chování, myšlenky a zájmy lidí, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, neřeší je násilím
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přijímat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za ně
- umí chápat zdraví ve smyslu zdraví fyzické, duševní a sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- vědí, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- vědí, že zneužívání dítěte a sexuální zneužívání je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v právní problematice drog
- vědí, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelové modely chování v krizových situacích a správně se rozhodují
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linka důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médií a umí o nich diskutovat
- uvědomují si plnou zodpovědnost za svůj sexuální život z hlediska zdraví a etiky

6.4 Metody práce

V rámci výuky budou kromě tradičních metod využívány také další metody, které se osvědčily. Výchova ke zdravému životnímu stylu prolíná mezipředmětově, na druhém stupni je posílena předmětem výchova ke zdraví.

Příklady používaných meto

- výklad (informace)
- samostatné práce (výtvarné práce, koláže, slohové práce na dané téma, referáty, informace z tisku, projekty...)
- přednášky, besedy s učitelem, pozvanými odborníky
- diskuse, vyjadřování a obhajování vlastního názoru, prezentace
- hry na sebezpoznání
- situační hry, hraní rolí, sociální hry
- trénování odmítání nabídky drog
- párová a skupinová práce ve třídě
- návčik verbální a neverbální komunikace
- výtvarné soutěže na téma: zdravá výživa, zdraví, apod.
- deskové hry zaměřené na multikulturní výchovu
- vytvoření vlastních pravidel žáků pro soužití ve třídě
- projekty na preventivní téma
- práce s dokumentárními filmy s tématy prevence a následná reflexe
- práce s příručkami, vyhledávání na internetu
- psaní a prezentace referátů

6.5 Tradiční akce školy

- slavnostní zápis dětí do prvních tříd
- slavnostní vyřazení žáků devátých tříd
- Podzimní drakiáda
- Vánoční jarmark
- Vánoční besídka ve školní družině
- sportovní den
- školní výlety
- spaní ve škole
- zájezdy žáků do divadla v Pardubicích
- projektové dny
- výtvarné soutěže a výstavy na dané téma
- projekt Prevencí proti průšvihům
- plavecký kurz
- lyžařský kurz
- Příběhy bezpráví – projekce filmu s besedou

Jednorázové akce školy jsou uvedeny v krátkodobém preventivním programu. Škola nabízí také volnočasové aktivity a kroužky, obvykle tohoto zaměření

- keramika,
- počítače,
- angličtina pro začátečníky,
- taneční kroužek,
- florbal
- dramatický
- divadelní

7. Hodnocení programu

Program bude vyhodnocován jednou ročně v závěru školního roku. Hodnocení je součástí výroční zprávy.

8. Příloha programu

Přílohou č.1 je program proti šikanování, přílohou č.2 Nález alkoholu, tabáku a drogy ve škole, příloha č. 3 Řešení záškoláctví, příloha č.4. Nevhodné a agresivní chování žáků, porušování pravidel. Dále Krátkodobý preventivní program a Seznam organizací

V případě potřeby řešení konkrétní rizikové situace využívají vyučující informací a doporučení všech příloh Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28.

V Prachovicích 23.9. 2016

Ing. Jitka Holasová
ředitelka školy

Příloha č.1.

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Součást MPP

Program proti šikanování je součástí programu prevence. Vychází z minimálního preventivního programu naší školy a ze získaných zkušeností při řešení projevů šikany. Odpovídá právnímu rámci daného předpisu MŠMT, vychází z metodických pokynů Č.j. MŠMT 21291/2010-28 a 22294/2013-1.

Charakteristika školy.

Škola venkovského typu s 120 – 130 žáky, všichni vyučující znají téměř všechny žáky, žáci se často setkávají ve svých vrstevnických skupinách i po vyučování. V každém ročníku je jedna třída. Chování negativně ovlivňují skupiny sociálně problematických a nepřizpůsobených mladistvých v obci.

Analýza současné situace ve škole a prevence šikany

Za několik posledních let jsme řešili pouze počáteční stadia šikany. Chování žáků se snažíme stále sledovat, nemáme problém s anonymitou prostředí. Dle MPP připravujeme programy zaměřené na mezilidské vztahy a šikanu jako takovou. Je nutné však žáky těmito aktivitami nezahlcovat, ne vždy pak reagují adekvátně. Důležitější se jeví každodenní cílená práce se třídou a s jednotlivci. Všichni vyučující jsou zapojeni do školních dozorů, kdy se snažíme eliminovat možnost skryté agrese a šikany. V oblasti prevence spolupracujeme s PPP, SVP i s dalšími organizacemi. Dlouhodobě spolupracujeme s občanským sdružením Šance pro Tebe o.s. z Chrudimi. Jeho lektori pomáhají s přípravou bloku programů zaměřených na preventivní programy pro jednotlivé třídy. Dbáme na návaznost v jednotlivých ročnících, aby všichni žáci absolvovaly během druhého stupně ZŠ celý program. Případně využíváme služeb dalších odborných lektorů. Třídní učitelé následně pracují se svými třídami po každém preventivním bloku následnými aktivitami, kde se zejména zaměřují na podporu zdravých vztahů ve třídě.

Klasifikace scénářů pomoci podle cíle léčby, stadia a formy šikanování a jejich zařazení do školního programu proti šikanování

(1) Situace, které zvládne škola sama - článek I a II

- (a) první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu;
- (b) celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

(2) Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku – článek III

- (c) první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- (d) první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu;
- (e) první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří

sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování;
(f) celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

Obsah programu.

I. Práce se třídou a s jednotlivci.

II. Postup při podezření z šikany či při odhalení šikany.

III. Poplachový plán při výbuchu pokročilé šikany.

I. Práce se třídou a s jednotlivci.

- Vyučující soustavně věnují pozornost dění ve třídách.
- Všichni vyučující jsou seznámeni s vnější charakteristikou šikanování (včetně kyberšikany), jejími projevy i s vymezením odpovědností školy při ochraně dětí před šikanou.
- Všímají si změn chování u dětí, pátrají po příčinách.
- Vyučující nejsou lhostejní k informacím o vztazích dětí mimo školu, situacím v rodině (týrání, nedůstojné hygienické podmínky).
- Získané informace předávají metodiku prevence a konzultují je s kolegy.
- Vyučující výchovných předmětů se v případě potřeby věnují vztahovým problémům.
- Je dobré si uvědomit, že vědomosti jsou důležité, ale v případě potřeby se nebát věnovat čas při výuce závažnému aktuálnímu problému, nevyhýbat se mu a dle možností ho řešit.
- Třídní učitelé se v případě potřeby (nezdravého chování ve třídě, preference negativních postojů apod.) ve spolupráci s metodikem prevence pokusí vytvořit vhodný ozdravný program, tzv. rámcový třídní program. Ten může obsahovat tématicky zaměřené třídní schůzky, program připravený středisky výchovné péče apod.
- Třídní učitelé a metodik prevence také spolupracují s rodiči, seznamují je s problémy jejich potomků a společně pátrají po příčinách.
- Vyučující chápou význam a nezbytnost primární prevence a vycházejí vstříc realizaci vhodných programů.

II. Postup při podezření z šikany či při odhalení šikany v počátečním stadiu

1. Podezření z šikanování

- a) Informovat metodika prevence a příslušného třídního učitele.
- b) Se svým podezřením seznámit kolegy a zahájit intenzivní sledování agresorů i obětí o přestávkách, při odchodu ze školy, v šatně apod.
- c) Sbírat informace, nenápadně vyslechnout spolužáky, rozhovory o přestávce apod.
- d) Získané informace sdělovat postupně metodiku prevence.
- e) Metodik prevence tyto informace utřídí a vyhodnotí, se závěry seznámí ostatní vyučující.
- e) Pokud se podezření potvrdí, pokračovat dle bodu č.2

f) Pokud nelze podezření jednoznačně prokázat, oběť i agresora dlouhodobě sledovat, dle potřeby informovat rodiče, případně zajistit vhodné programy pro práci s vrstevnickou skupinou.

2. Prokázaná šikana v počátečním stádiu

Šikanu řeší metodik prevence s třídními učiteli oběti i agresora. Nápomocni jsou dle potřeby i ostatní vyučující. Zjišťovací rozhovory vede především metodik prevence, výchovný poradce, případně dle situace třídní učitel.

Přímé řešení šikany

- a) Pokud není nutné okamžitě zasáhnout, tak vyučující nejprve informuje metodika prevence a ředitele školy a dále postupují společně od bodu c)
- b) Pokud je nutné okamžitě zasáhnout, eliminuje vyučující agresora a oběť. Provede zároveň i krátký informativní rozhovor s obětí či se svědky dle vhodnosti situace.
- c) Rozhovory s těmi, kteří na šikanu upozornili nebo těmi, kteří jí byli přítomni.
- d) Nalezení dalších svědků a jejich vyslechnutí.
- e) Sběr informací od ostatních učitelů
- e) Rozhovor s obětí šikany. (Pokud byl vyučující přímým svědkem, lze rozhovor realizovat hned jako první krok, ale jen krátký a informativní. – viz bod b)
- f) Zajištění případné nutné ochrany oběti. Dle situace využít různých možností, vhodných pro prostředí naší školy a pro danou situaci. Např. zatelefonovat rodičům a žáka jim předat, promluvit s kamarády – pomocníky a vhodným způsobem je požádat o ochranu. Informovat všechny kolegy a intenzivně dotýcnou oběť sledovat. Eliminovat agresora např. opět předáním rodičům, zamezením jeho volného pohybu po škole apod.
- g) Rozhovor s agresory, případně jejich vzájemná konfrontace.
- h) Závěrečné vyhodnocení a udělení kázeňských opatření.
- i) Po vyřešení nepovažovat šikanu za ukončenou, dále oběti i agresory dlouhodobě sledovat.

KRIZOVÝ PLÁN PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANY

Řešení zárodečného stádia šikanování, podezření na šikanu

Postup vyšetřujících osob:

- a). Najít kolegy (max. 3), kteří budou spolupracovat na šetření (třídní učitel může spolupracovat, ale nesmí být hlavní vyšetřovatel) a konfrontovat s nimi svá pozorování.
- b) Oznamit své podezření co nejdříve vedení školy
- c) Vyslechnout postupně více nezaujatých svědků, konfrontovat svědky mezi sebou. Navodit atmosféru podpory a povzbuzení, že jejich spolupráce nebude prozrazena a je zajištěna jejich bezpečnost.

Vyšetřování:

Upozornit na provádění zápisu, netlačit, nechat je říct to, co chtějí, mít při vyšetřování třetí osobu proti obvinění ze strany rodičů.

Rozhovor se svědky

Začít vyšetřování se „zdravým jádrem“, nikdy nezačínat agresory.

Získat odpovědi na otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?

Co se stalo, co tomu předcházelo?

Kdo je agresorem, kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, Kdo aktivní je účastník šikanování?

Co, kdy (pravidelně o přestávkách, cestou ze školy, náhodně, jen při určitých okolnostech, při převlékání na TV, ...), kde (cestou do školy, v šatně, na WC) a jak dělali agresori obětem?

Co dělali ti, co nic nedělali?

Co jsi dělal ty?

Komu se co stalo?

Jak dlouho šikana trvá?

d) Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.

e) Vyslechnout oběť (citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací, nikdy neřešit problém před celou třídou).

f) Zajistit ochranu oběti šikany.

g) Pak teprve vyslechnout agresory, konfrontovat agresory mezi sebou, je-li jich víc.

Nikdy konfrontace obětí a agresorů.

Rozhovor s agresory

Agresor se po rozhovoru nesmí vrátit zpět do třídy!

Zahřívací předkolo: Sednout si proti agresorovi, říct mu to „natvrdo“, chtít vědět, co všechno dělal, upozornit na zapisování, potom mlčet!

Monolog: nerušit mu jeho prostor, dívat se do očí, nepovzbuzovat, jen si vše zapisovat, počkat, až domluví.

Dialog: doplňující otázky – klást otázky tak, aby se zapletl do vlastních lží, stupňovat citové napětí, nabídnout polehčující okolnosti v případě přiznání se, nechat si od něj podepsat zápis. Celé zopakovat se všemi agresory. Každého po rozhovoru odvést do jiné místnosti.

Konfrontace: všem agresorům naráz oznámit, jak kdo z nich vypovídal – začnou se mezi sebou dohadovat, pomlouvat se.

Vytipovat nejslabší člunek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.

Zabránit domluvě pachatelů.

Zabránit zinscenování křivé výpovědi.

Dokončit vyšetřování tentýž den.

h) Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření.

i) Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních.

j) Rozebrat situaci ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků, třídu i nadále pozorně sledovat

k) Pokud se řeší situace pouze odchodem žáka do jiné školy, měl by odejít agresor, nikoli oběť.

Následné kroky

a) Třídní učitel dle závažnosti bude realizovat alespoň jednu třídnickou hodinu zabývající se tímto problémem.

b) Metodik prevence doporučí třídnímu učiteli vhodné formy práce se třídou, případně zajistí vhodný program pro práci se třídou od sdružení Archa, Šance pro Tebe, PPP, SVP apod.

c) Situace ve třídě bude dlouhodobě sledována, bude vyhodnocen dopad šikany na vztahy v celé skupině vrstevníků.

d) Chování agresorů i obětí bude pravidelně konzultováno s ostatními vyučujícími.

e) Závěry a vyhodnocení budou vždy předneseny na pedagogické radě

III. Pokročilé stádium šikany, nestandardní šikana nebo tzv. školní lynčování (poplachový plán)

- a) Zajistit bezprostřední ochranu oběti (např. odvést dotyčného do knihovny či vhodného kabinetu) a rychlý odhad závažnosti a formy šikany. Zastavení skupinového násilí.
- b) Vyhledat bezprostřední pomoc pedagoga na poschodí. Informovat metodika prevence a ředitele školy a dořešit ochranu oběti (např. volání lékaře, telefonicky zajistit předání rodičům, pracovníkům OSPOD). Zabránit domluvě a křivé skupinové výpovědi.
- c) Zavolat Policii ČR.
- d) Zajistit v co nejkratší době přítomnost vhodných odborných pracovníků pro řešení šikany. Jejich seznam je součástí MPP.

Potřebné kontakty:

OSPOD – 469657570, 731 686 881, vedoucí oddělení M Zábranská
469 657 563, 739 312 149 kurátor pro mládež p.Dobšíček
Policie ČR v Chrudimi telefon 974 572 111, 974 572 207
nebo Heřmanově Městci 974 572 711, 469 696 442.

- e) Dále provést vyšetřování rozhovorem s obětí a informátory.
- f) Nalézt nejslabší články nespolupracujících svědků.
- g) Individuální konfrontační rozhovory se svědky a dále podle článku II.
- h) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory podle článku II.
- i) S pomocí odborných organizací zahájit léčbu a změnu konstelace skupiny.

Příloha č. 2

NÁLEZ ALKOHOLU, TABÁKU A DROGY VE ŠKOLE

Postup v krizových situacích souvisejících s užíváním návykových látek v budově školy.

ALKOHOL

I. Konzumace alkoholu ve škole

1. Zabránit v další konzumaci a alkohol odebrat. Pokyny k odebrání viz bod. II.
2. Zjistit žákův momentální stav a v případě ohrožení zdraví zajistit lékařskou pomoc
MUDr. Vavřínová tel. 469 696 602, MUDr. Slezák
MUDr. Dien tel. 469 651 202
nemocnice Chrudim 469 653 111
3. Vyrozumět zákonného zástupce a vyzvat ho, aby si případně žáka vyzvedl.
4. Pokud není zákonný zástupce dostupný, vyrozumět v případě nutnosti odbor sociálních věcí v Chrudimi tel. 469657570, 731 686 881, ved. oddělení M Zábranská a vyčkat dalších pokynů.
5. Informovat vedení školy a metodika prevence.
6. Pokud není ohroženo zdraví, postupovat podle řádu školy.

II. Odebrání alkoholu nalezeného ve škole u žáka

1. Tekutinu zabavit, netestovat, neochutnávat.
2. O nález informovat vedení školy a metodika prevence.
3. Společně s dalším pracovníkem školy (svědek) sepsat záznam, který obsahuje výpověď žáka, kterému byl alkohol odebrán, datum, místo a čas nálezů, jméno žáka a jeho podpis. Pokud podpis odmítá či ho není schopen, tato skutečnost se uvede do zápisu.
4. Vyrozumět rodiče žáka
5. Pokud je přivolán lékař, zajištěnou tekutinu mu předat.

III. Nález alkoholu ve škole

1. Tekutinu nepodrobovat žádnému testu, neochutnávat.
2. Informovat ihned vedení školy a metodika prevence.
3. Nalezenou tekutinu zlikvidovat.

TABÁK

I. Přistižení žáka při konzumaci tabákových výrobků ve škole či při školní akci.

1. Zabránit v další konzumaci.
2. Tabákový výrobek mu odebrat.

3. Informovat zákonného zástupce, vedení školy a metodika prevence.
4. V případě opakovaného jednání informovat odbor sociálních věcí v Chrudimi tel 469657570, 731 686 881, vedoucí oddělení M Záborská a vyčkat dalších pokynů.

OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY (OPL)

I. Konzumace OPL ve škole.

1. Žákovi ihned zabránit v další konzumaci a návykovou látku mu odebrat.
2. Pokud je ohroženo zdraví žáka, zajistit lékařskou pomoc
Mudr. Kadlčíková tel. 469 696 602, 721 362 489
Mudr. Dien tel. 469 651 202
nemocnice Chrudim 469 653 111
3. Vyrozumět zákonného zástupce a pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování či dbát pokynů učitele, vyzvat rodiče k vyzvednutí žáka.
4. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumět odbor sociálních věcí v Chrudimi tel 469657570, 731 686 881, vedoucí oddělení M Záborská a vyčkat dalších pokynů.
5. Splnit oznamovací povinnost a konzumaci OPL nahlásit odboru sociálních věcí Chrudim.
6. Informovat vedení školy a metodika prevence.
7. Odebranou látku zajistit dle bodu II.
8. Dále postupovat dle školního řádu.

II. Nález OPL ve škole.

1. Látku nepodrobovat žádnému testu, neochutnávat.
2. Informovat ihned vedení školy a metodika prevence.
3. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vložit látku do obálky, napsat datum, čas, místo nálezů. Obálku zalepit, opatřit razítkem školy a podpisem a předat řediteli k úschově do trezoru nebo metodikovi prevence k úschově do uzamykatelného plechového boxu v kabinetu chemie.
4. O nálezů vyrozumět Policii ČR v Chrudimi telefon 974 572 111, 974 572 207 nebo Heřmanově Městci 974 572 711, 469 696 442.

III. Zadržení OPL u žáka.

1. Látku nepodrobovat žádnému testu, neochutnávat.
2. Informovat ihned vedení školy a metodika prevence.
3. Společně s dalším pracovníkem školy (svědek) sepsat záznam, který obsahuje výpověď žáka, datum, místo, čas, jméno žáka a jeho podpis. Pokud žák podepsat odmítá, uvést tuto skutečnost do zápisu.
4. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vložit látku do obálky, napsat datum, čas, místo nálezů. Obálku zalepit, opatřit razítkem školy a podpisem a předat řediteli k úschově do trezoru nebo metodikovi prevence k úschově do uzamykatelného plechového boxu v kabinetu chemie.
5. O nálezů vyrozumět Policii ČR v Chrudimi telefon 974 572 111, 974 572 207 nebo Heřmanově Městci 974 572 711, 469 696 442, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

6. V případě, že žák, jemuž byla látka zabavena, byl intoxikován, předat zajištěnou látku přivolanému lékaři.

IV. Podezření, že některý z žáků má OPL u sebe

1. Vyrozumět Policii ČR v Chrudimi telefon 974 572 111, 974 572 207 nebo Heřmanově Městci 974 572 711, 469 696 442
2. Podezřelou látku žákovi **neodebírat**, neprovádět osobní prohlídku, žáka pouze sledovat, případně mu zamezit kontaktu s ostatními spolužáky.

Příloha č. 3

PREVENCE ZÁŠKOLÁCTVÍ

Otevřené záškoláctví není problém, skryté ano. Důležité je striktně dodržovat pravidla pro omlouvání a v případě podezření na skryté záškoláctví zahájit spolupráci s ošetřujícím lékařem (časté omluvenky od lékaře, žák je opakovaně viděn venku) nebo s OSPOD (časté nevěrohodné omluvenky od zákonných zástupců).

Konkrétní postupy: viz **Pokyn ředitele školy k uvolňování a omlouvání žáků**

Příloha č. 4

NEVHODNÉ A AGRESIVNÍ CHOVÁNÍ ŽÁKŮ, PORUŠOVÁNÍ PRAVIDEL

a)

Obecná pravidla postupu při řešení nevhodného chování problémových žáků.

1. Vyučující při práci v hodině postupuje jednoznačně dle pedagogických zásad. Obzvláště u problémových žáků z vyšších ročníků při použití nevhodných postupů (sarkastické poznámky, ironie apod.) lze očekávat výraznou zpětnou negativní reakci a rušení v hodině.
2. Stejně nebezpečné je počáteční ignorování problémového chování. Žák se obvykle snaží ještě výrazněji na sebe upozornit. Na nevhodné chování je nutné reagovat ihned. Je však nutné dobře rozlišit míru nevhodného chování. Může se jednat o chvilkové vyrušování, které lze „přehlédnout“ nebo o chování, na které je nutno ihned zareagovat. Vše s ohledem k tomu, aby vyučující situaci profesionálně správně zvládl. Nevyplácí se paušální a neosobní postup. Žáci ale potřebují mít vymezené hranice pro to, co v hodině lze a nelze.
3. Důležité je dobře rozlišovat, co je příčinou nevhodného chování žáka. Neadekvátní reakci žáka a další obtížně zvladatelné problémové chování podpoří téměř vždy nespravedlivé nebo paušální obvinění.
4. Vyučující zváží s ohledem k povaze žáka, které výchovné cesty mohou vést k odstranění potíží. Krizovou situaci v hodině lze řešit např. domluvou s kolegou a přeřazením žáka do jiné třídy se zadanou samostatnou prací.
5. Pokud se žák přesto nadále chová nevhodně a vyučujícímu se nedaří obtížnou situaci v hodině trvale vyřešit, seznámí s nevhodným chováním žáka třídního učitele a výchovného poradce nebo metodika prevence. Společně zváží další postup. Okamžité udělení napomenutí třídního učitele, osobní komunikaci s rodiči

– telefonem, emailem, udělení třídní důtky. Vše dobře zvážit a zvolit účinnou formu vzhledem k žákovi a jeho rodině.

6. Pokud potíže přetrvávají, seznámí s daným stavem ředitele školy. Ten se může opět pokusit o osobní intervenci u rodičů, uložit ředitelskou důtku, provést pohovor s žákem nebo přímo svolat výchovnou komisi.
7. Pokud se ani po svolání výchovné komise situace nezlepší, bude žákovi navržen druhý případně třetí stupeň z chování.
8. Pokud je řešení těchto potíží spojeno s nekvalitní spoluprací s rodiči, zvážit možnost pomoci sociálního odboru péče o dítě a rodinu, SVP nebo případně i požadovat pobyt v SVP.
9. Pokud jsou všechny tyto možnosti vyčerpány a žákovo chování je stále neadekvátní, je nutné přesto vždy v každém pololetí pracovat dle bodu 4.- 8 .
10. Důležité je zvolit správný způsob komunikace s rodiči a podávat pravdivé informace nejlépe podložené důkazy, které jsou žákem obtížně zpochybnitelné. Tím si vyučující zároveň získává více respektu u žáka i rodičů.

b)

Postup pro řešení akutní krizové situace s problémovým žákem.

Pokud žák dle čl. 3.4. Chování během výuky Školního řádu, hrubým způsobem narušuje výuku a jeho další setrvání v kolektivní výuce třídy odporuje právu ostatních žáků na vzdělání, je odveden do jiné místnosti podle následujících pravidel:

1. Vyučující, který učí ve třídě, kde je žák s problémovým chováním, se předem informuje, kdo z kolegů má nepřímou vyučovací povinnost.
2. Vyučující má zároveň předem připraveny výukové materiály pro individuální výuku žáka.
3. V případě nezvladatelného chování žáka dle čl. 3.4. Školního řádu přivolá vyučující (slovně z blízkého kabinetu či třídy nebo mobilem) svého kolegu, případně zástupce ředitele či ředitele školy a žáka mu předá.
4. Další výuka probíhá individuálně ve volné třídě nebo v knihovně školy pod dozorem jiného pedagogického pracovníka školy.
5. Pokud se žák zklidní a lze ho znovu zapojit do kolektivní výuky, je znovu odveden do své třídy.
6. Pokud ke zklidnění nedojde, je do třídy zařazen až následnou výukovou hodinu.
7. Vyučující vše oznámí výchovnému poradci
8. Výchovný poradce dále postupuje v souladu s čl.č. 3.4. Školního řádu.

c)

Ochrana proti šikaně učitelů žáky

1. Všichni pracovníci školy jsou žákům příkladem správného vystupování, dbají na společenské normy chování, slušnost v komunikaci a takovéto chování vyžadují i od žáků. Netolerují vulgarismy, učí žáky slušnému vystupování a jednání.
2. Pokud vyučující nezvládá ve výuce svého předmětu některé žáky, je zapotřebí, aby si především tuto skutečnost uvědomil a požádal o pomoc s řešením potíží třídního učitele, výchovného poradce nebo vedení školy, případně jiného kolegu, jemuž důvěřuje.
3. Všichni vyučující a zaměstnanci školy mají zároveň povinnost nahlásit vedení školy své případné podezření na špatné zvládnání žáků během výuky některým z kolegů.
4. Je nutné ve zvýšené míře monitorovat výuku v 8. a 9. ročníků v předmětech, kde vyučují nově nastoupivší kolegové.
5. Vyučujícím se doporučuje důsledně dodržovat při řešení problémového chování žáka výše uvedená pravidla.
6. Vyučujícím se doporučuje v případě neadekvátního chování žáka využít možnosti jeho vyloučení z výuky.
7. Pokud se potvrdí podezření, že dotyčný vyučující nezvládá výuku některých žáků bude ředitelem školy znovu poučen o možnostech, jak lze takovéto problémové jednání eliminovat a řešit (viz předchozí text) .
8. S pomocí třídního učitele a výchovného poradce bude bez zbytečného váhání postupovat dle bodu 6.-8. „Obecných pravidel postupu při řešení nevhodného chování problémových žáků“ a bude využívat možnosti vyloučení žáka z výuky.
9. Ředitel školy, případně jeho zástupce bude věnovat zvýšenou pozornost problémové výuce (častější hospitace, přidělení pomoci asistenta).
10. Pokud nedojde ke zlepšení chování problémového žáka/žáků ani po vyčerpání všech výše uvedených prostředků, bude prostřednictvím OSPOD žádáno o umístění dotyčného žáka či žáků do příslušného střediska SVP k dlouhodobému pobytu.

V těchto a dalších případech řešení problémových situací vždy vycházet rovněž z pravidel Školního řádu ZŠ Prachovice a z doporučení v přílohách Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j.21291/2010-28

PŘÍLOHA č. 5

LITERATURA, WEBOVÉ STRÁNKY, KONTAKTY

1. Literatura pro oblast školního šikanování

Základní literatura

- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.

Poznámka: Pro pracovníky v ústavní a náhradní rodinné péči může být užitečná kapitola Past'ácké šikany v knize Bolest šikanování (Portál, 2001, 2005).

Doporučená literatura (knihy, sborníky, studie, závěrečné zprávy)

- Kavalír, A. (Eds.) (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele.

- Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář, M. (2013). Výcvik odborníků v léčbě šikany. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií.
  - Kolář, M. (2012). Net story: Příběhy ze světa internetu. Praha: NCBI.
  - Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
  - Kolář, M. (2009). Skrytá podstata Hradeckého školního programu proti šikanování. In: Phillipová, L., Janošová, P. (Eds.) Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference v Praze 19.3. 2009. Praha: Tribun EU.
  - Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
  - Kolář, M. (Ed.) (2004) Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PdF UP 30.3. 2004. Praha: Společenství proti šikaně. 10-12.
  - Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
  - Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
  - Kolektiv autorů (2012). Elektronická šikana a jak jí řešit. (Metodický materiál.) Praha: NCBI.
  - Kopecký, K., Krejčí, V. (2010). Rizika virtuální komunikace. (Příručka pro učitele.) Olomouc: Net Univerzity. [cit. 2.12. 2012] <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni>
  - Krejčí, V. (2010). Kyberšikana – kybernetická šikana. Olomouc: E-Bezpečí. [cit. 2.12. 2012] Dostupný z WWW – <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studium-studie-atd>
  - Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.
  - Philippová, L., Janošová, P. (Eds.) (2009). Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference konané 19. 3. 2009 v Praze. Brno: Tribun EU.
  - Rogers, V. (2011). Kyberšikana. (Pracovní materiály pro učitele a žáky.) Praha: Portál.
  - Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
  - Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál.

Doporučená literatura (časopisy)

- Kolář, M. (2010). Bolest kyberšikany. Informační bulletin 1. Úřad pro ochranu osobních údajů.
- Kolář, M. (2010). Ve škole: Šikana, nebo jen škádlení? Psychologie dnes 2 (16), 56-59.
- Kolář, M. (2009). Šikana v mateřské škole: diferenciální diagnostika – jak rozlišit šikanování od škádlení? Řízení mateřské školy (20. aktualizace). Praha: nakladatelství dr. Josef Raabe.
- Kolář, M. (2009). Zlo či dobro, šikanovanie alebo doberanie? In: Sociálna prevenci 1. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školský program proti šikanování. Perspektivy. In: Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina, 3.
- Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18.
- Kolář, M. (2005) Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.
- Miovský, M. a kol. (2012). Návrh doporučené struktury MPP prevence rizikového chování pro ZŠ. Praha: Klinika adiktologie 1.LF KU

2. Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany

Společenství proti šikaně, www.sikana.org
E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz
Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

3. Kontakty

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz
Internet poradna, www.internetporadna.cz
Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz
Poradna E-Bezpečí - poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, www.napisnam.cz

<http://www.preventivni-aktivity.cz/>

www.vychovakezdravi.cz

[www.prevence info.cz](http://www.prevence.info.cz)